

Krótki zarys historii szkolnictwa polskiego w Belgii.

Powstanie i działalność Polskiej Macierzy Szkolnej.

Polski Ośrodek Wakacyjny „Millennium” w Comblain-la-Tour

Limburgii zaczęto tworzyć mniejszościowe klasy polskie. Nauczyciel polski przebywał na stałe w szkole belgijskiej, przez jedną lub dwie godziny dziennie udzielał dzieciom lekcji języka, historii, geografii Polski. Pismo Konsulatu RP w Brukseli do MSZ (1934 roku) podaje liczbę 2523 dzieci polskich uczących się w Belgii języka ojczystego. Praca oświatowa objęła również dorosłych, najczęściej w specjalnie organizowanych ośrodkach pracy narodowo-wychowawczej, zwanych świetlicami. Przed wojną było ich na terenie Belgii około 30.

W czasie trwania drugiej wojny światowej szkolnictwo polskie w Belgii uległo znacznemu osłabieniu, jednak nie przestało funkcjonować.

Kolejny etap przypada na lata powojenne i trwa nieprzerwanie aż do dziś. Po oswojeniu Belgii w 1944 roku zaczęto na nowo organizować szkolnictwo polskie. Niestety powstały wśród emigracji rozłam polityczny nie ominął i tego członu życia organizacyjnego Polonii. Zorganizowano pierwsze kursy i szkółki, w których początkowo, z powodu braku kadry nauczycielskiej, uczyli księża i oficerowie. W 1946 roku w kursach tych uczestniczyło 1700 dzieci, zaś rok później, mimo zjawiska repatriacji, blisko 3000! Opiekę nad, początkowo skromnym, uprawianym „chałupniczo”, szkolnictwem polskim rozłożył Inspektor Szkolny Edward Pomorski. W marcu 1947 roku zorganizował on zjazd nauczycielstwa polskiego z terenów Belgii i Wielkiego Księstwa Luksemburskiego. Utworzono tzw. Komitety Szkolne, które miały za zadanie zbierać datki na rzecz szkolnictwa i opłacać nauczycieli.

W roku 1948 rozpoczęto jednoczenie Komitetów Szkolnych i w efekcie 14 września 1952 roku powstała **Polska Macierz Szkolna Wolnych Polaków w Belgii**.

Faza dynamicznego rozwoju obu odłamów szkolnictwa polonijnego trwała aż do 1956 roku, po którym uwidocznił się trwający aż do 1989 roku regres. Mimo piętrzących się trudności Macierz Szkolna nadal istniała.

W 1959 roku pojawia się pomysł zakupu ośrodka wakacyjnego dla celów szkolnych i na usługi całej Polonii belgijskiej. Po dokonaniu formalności prawnych (publikacja statutów, założenie własnego A.S.B.L. – Association sans but lucratif) rozpoczęto poszukiwania odpowiedniego miejsca. W 1961 roku zakupiono stary opuszczony hotel w Comblain-la-Tour w Ardenach, z przylegającym doń pięknym parkiem. Spłacenie pożyczek zaciągniętych na zakup domu było możliwe dzięki rozesłanym po całej Belgii symbolicznym cegiełkom. Już w samym 1961 roku udało się zorganizować pierwszy turnus kolonii letnich dla dzieci polskich. Warto wspomnieć o ludziach, których zaangażowaniu i poświęceniu Polonia zawdzięcza fakt istnienia centrum, noszącego od 1966 roku nazwę „Millennium”. Byli to m.in.: ówczesny prezes Macierzy dr Rudolf Wilczek, wspomniany dr Edward Pomorski, dr Jan Kułkowski, Marta Glazer, Józef Rzemieniewski, Jan Smołąg i Mieczysław Dulak. Ośrodek w Comblain-la-Tour istnieje nadal i wciąż służy Polonii.

Tymczasem obserwuje się dalszy spadek liczby punktów szkolnych, nauczycieli i uczniów. Dla przykładu, w 1963 roku na ogólną liczbę 2046 dzieci polskich w wieku szkolnym, do szkółek uczęszcza zaledwie 716. W 1969 roku działały już 23 punkty szkolne Macierzy. Uczyło się w nich 400 dzieci.

Rozpraszały się zwarte do tej pory ośrodki polskie, coraz trudniej było zebrać odpowiednią liczbę dzieci i znaleźć wykwalifikowanego nauczyciela. W roku 1975, w 20 punktach szkolnych na terenie Belgii nauką objęto 325 dzieci.

Pod koniec 1989 roku przybył do Brukseli nowy Konsul Generalny Romuald Kunat (zmiana nastąpiła w wyniku transformacji ustroju w kraju). Sprawa zjednoczenia polskich szkółek została poruszona już w pierwszej rozmowie Konsula z ówczesnym Rektorem PMK księdzem Józefem Pielorzem. Rozmowy kontynuowano wielokrotnie w szerszym gronie, m.in. w obecności obu ambasadorów i prezesa Macierzy Józefa Rzemieniewskiego. 15 marca 1992 roku nastąpiło zjednoczenie szkół polskich w Belgii (konsularnych i Macierzy).

Lata 1992-2001 to okres intensywnego rozwoju szkolnictwa polskiego w Brukseli, spowodowany napływem, najmłodszej emigracji. Aby to wyjaśnić trzeba dodać, że w 1971 roku rozpoczyna działalność Szkoła Polska przy Ambasadzie w Brukseli z filią w Antwerpii. Liczba uczniów, początkowo niewielka (19), wzrasta gwałtownie po 1992 roku i wynosi obecnie ponad 500. Jest to szkoła finansowana przez polski rząd. Filia w Antwerpii przekształciła się w szkołę samodzielną.

W chwili obecnej na terenie Belgii działa prawdopodobnie 10 punktów nauczania, w tym dwa już wspomniane. W Brukseli prowadzi działalność szkoła Polska przy Misji Katolickiej (rue Jourdan i rue d'Angleterre) – ok. 200 uczniów oraz szkoła przy Misji Katolickiej na Schaerbeek (jedna klasa – 20 uczniów, utworzona w tym roku w miejsce zlikwidowanych czterech klas „ambasadzkich”). W terenie: szkółki w Genk, w Hensolen – Zolder, w Hautrage – Etat i trzy w Maasmechelen, razem ponad 100 uczniów.

Nowy zarząd Polskiej Macierzy Szkolnej (PMSz) w Belgii stoi na stanowisku, że szkolnictwo emigracyjne, powinno być nadrzędnym celem jej działalności.

Teresa Arszagi vel Harszagi
Inspektor Szkolny PMSz